МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIККЕТА!

СЕРДАЛО

Свет Арадувл 1923 шера дейз

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-Гlалгlай обкома, Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Советан Министрий Советан орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

№ 121 (2850). | Дарахь, 19 декабрь 1963 шу. | Мах 2 кеп.

Н. С. ХРУЩЕВА МОССОВЕТА ИСПОЛКОМЕ ХИННА КЪАМАЬЛ

17-ча декабре кхаьхьегамхой депутатий Московски городской Совете ваха хилар КПСС ЦК Хьалхара секретарь, СССР Министрий Совета Председатель Н. С. Хрущев.

Столицина дIахо а реконструкци ярах цхьайолча проектан Н. С. Хрущева дIайоьзийтар Моссовета исполкома председателя В. Ф. Промыслова, КПСС Московски городской комитета секретаря Н. Г. Егорычева, СССР Госстрояна чуйоагIача граждански гIолчла архитектураи Паччахьалкхен комитета председателя, СССР министра М. В. Посохина. Москва улицина кхаьхьегамхой улица тIа волчла улица тIа воаккхан керда назкъаш даккхара проектага хьежар Н. С. Хрущев.

ГIишлоний материалий Мытищински комбината кийчдьяча, ахканарча цIеной Моссовета коь жына выставкага хьежар Н. С. Хрущев. Синтетически материалаш а йохийтар хьадьв да уж цIенош — кизга пластика, стиропор, дахчан шолхех яь плиташ. Города йистошкарча пайнашка кхаьхьегамхой салоIаш хургболаш хьедергдолаш да уж цIенош. Шинигера кхаьнна гI кхаччалаш сагI волча дезалашта лаьрхIа да уж. Химически промышленность дегIаьяро тIа-тIа дуккагIа хьалде йиш хулийтарьяь уц тайпара цIенош.

Н. С. Хрущева ширта яйзар гулиашш цIеньярш тайп-тайпара гIишлоний материалаш дIа-кхоьхкахьара хьаеш йоьла керда машинаш а. Цо Моссовета кулгалхошта хьехар дир техника дуккхагIа юкъеххувла, шек ца а дувлаш майрагIа юкъейолаш керднча, толашагIча конструкцеш йоьла машинаш, аьнна.

Моссовета исполкома а КПСС горкома а болхлошца шиъ хиннача къамаьлаца Н. С. Хрущева дуккха замечанеш а йир, столицина дIахо а реконструкци яраи из тоаяраи де дезараш белгал а дьахар.

(ТАСС).

ХИМИЧЕСКИ ПРОМЫШЛЕННОСТЬ СИХХА ДЕГIАЙОАЛАЯР— ЮРТБОАХАМА ПРОИЗВОДСТВО АЙЯРЕИ ХАЛКЪА ТОРО ТОАЯРЕИ ЛОАРХIАМЕРА ХЬАЛ

НОВКЪОСТА Н. С. ХРУЩЕВА ДОКЛАДАХ БЕРРИГАШ РАЬЗА А БОЛАШ 1963-ча ШЕРА 13-ча ДЕКАБРЕ БАЬ КПСС ЦК ПЛЕНУМА СОЦАМ

КПСС Центральни Комитета Пленумо дIка а хеташ белгалдоаккхх КПСС XXII съезди хиннача хана деза дьалначу шин шера ленински парте хьалхленна советски халкъо халкъа боахам дегIаболаьлабара, КПСС Программо хьалхашка оттадьв декхарадеш кхоьчашдара дьакъе доккхий хIамаш карагIдальна хилар. Коммунизм хьалъара дьакъе карагIдьнначу хIамашца, машар беташ йоьла эрзтъярка политика лерргIа леларяро, вай хенарча исторически хьлашка хьежжа маркситско-ленински хьехам творчески дегIяхьуларов лелабароп дуиен халкъашта дьхалхашка кхы а дуккагIа лакхдьд СССР, Советски Союза Коммунистически парте сий.

Социалистически революцин котъьвьнначу тIехьагIа коммунизм баьлашне дIоаттабена къовсаме эттара хоадамегIа а хиле дIаотт боахам хьалбар, экономика яхача ленински указанешца халданаз кулгал а деш бу парте шиъ берзига болх. **«Дунен халкъашта юкъерча революцина новкъо деи долда керттера новкъосташ воай боахама политикица ду вай»** — белгалдьхьал В. И. Ленина... — **Цу дакъа дIатIабихьаб къовсам дерригдуьнен масштабе. Из декхар вай кхоачандойн— тIаккха вай дерригдуьнен масштабе котдоал тешшаме а хьадда аз.**

СССР-е коммунистически общество хьалъярах дуиен ерригача социалистически система хьаштата, дуиен халкъашта юкъерча пролетариата, дерригача адамий хьаштаата маэшшара дола советски халкъа сийлахьдоккху интернациональни декхар лорхI партее. СССР-е коммунизм хьалъара тодамаш — из дуиен социалистически система тIоагIъярга юкъерча революционни гIулакха, эксплуатацеен низ-Iоткъам барш духьала дерригача мехкий болхлой классо лоатталбеча къовсама, халкъъша империализмеи колониализмеи дуьхьала, дерригача мира лоIаме хилари бахьан лоаттабеча къовсама юкъе ленински парте, дерригача советски халкъо лоаца сийлахь-доккха дакъа. Из халкъаша дерригача дуиен тIарча милиард тIехьа, демократически социализмаи тIехьа лоаттабеча къовсама юкъе вай лоаца дакъа да. Советски Союзо доарзагIа ца йоаллаш дIаккхуьх вежарий доттагIлени вIаши новкъостал дареи лардa тIа социалистически мехкашца вIаши гIулакхаш леладелга кхоталареи тIоагIларен никъ.

Вай парте ленински наькъо, XXI, XXII съездий решенеш кхоачашъяро керд-керда котлоаеш йохийт коммунизм хьаъъча, мехка хIама хьалу низаш дегIадоаладелга, мехка низ тIоагIдеча, халкъа халкъ-торо тоаеча, керда сар кхетамга хьалхехеча.

Укх тIехьарча йтт шера промышленноста валови продукци 2,7-зза алсамъьяннай, къахьегама овсарле — лоадама хIама ца эшшаш шоззa. Юкъъера лаьрхIача шера тIакхета промышленни продукци 10,5 процент хилар. Вай хенарча техникица IалашъIь йоьла 8500 керда йоккха промышленни предприяти хьалъяй. Целинини лаьтташ карадерзадарах, хьувкъам дакхбарах, хьайбай продуктинность совьяккхарах дикка дохлоагIа хинна а хьайолаш а паччахьалкхенго эшш а йоли юртбохама продукташ. Ца тIоагIа шийлеи ахка гIеттара декъен дена доллашехьа а укх шера ййца ялат 1953-ча шера ййцачул 1,4-зза духьагIа да, дулх — 2,6-зза духьагIа, шура — 2,7-зза духьагIа, бошл даярш — 2,5-зза духьагIа. 1963-ча шера 5 миллиони 200 азарн тонн боамбисырец бьккхьаб Советски Союзе — советски хана цIаккха а да бьккхьача тайпара дукха боамби ба из. Соззкарчуд дикка духьагIа я кийчъь коартолаш, сомаш, чьа лист якхара план тIехьхоачанъяьй.

Общественни производство сихха дегIаахаро IалашIалаьI итт шера кIаман доход 2,3-ззен, хIаьта болх беш волча цхьан сага лоархIаш кхъьегамхой реальни доходан 61 процент алсамъьяла. Цу юкъагIа Iадьамате дукха чкъдьяд наха чуе цIеноп. Кердача цIеношка баха ган хайша а шоай вахара ьхьалш тоадь а нах 108 милион бе — мехка бахьана нахах лоадама хIама ца эшшаш ахаш.

Халкъа боахам дегIаболабара йоьла ворхI шера плап кхоачашъяра шиъ низ а хьинар а кхо ца деш кхъьегаш доал советски халкъ. Контрольни цифрех лийрхIар 51 процент мара ца хинначу, тхо шер 58 процент тIакхетарьяь валови продукци. Задачел совьнарIа мехкага цу шерашка дIакхоачаргда 14 миллион тонн кхаьъа ца Iеш болат. 22 миллион тоннал духьагIа мехкаьъта, 3 миллион тонн гарга минерални удобренеш, 900 миллион сома маьха хьалъя деш приборашн автоматизаце средствашн. Халкъа эша хIамаш хьаяра дакъе семиметка пхе шера заданеш 3 миллиард сома тIехьхоачанъяь.

Парте тIагIерттра дIакхуьх халкъа боахама масса дакъе а техническа прогресс сихъара никъ. Керда техника дуккха юкъеболаяярга укх тIехьхьарча пхе шера лоадама хIама ца эшшаш ахаш керда яьхай керттера производственни фондаш.

Боахам хьабара деш доккхача маIаче а лоархIам, Коммунистически парте тIагIерттра тоаду промышленноста, гIишлош хьалъяра, юрта боахама деш дола куьгал. КПСС ЦК ноябрьски Пленума решеней ларда тIа партийни органаш производственни принципаш эрганхаро партийни организацешка яьш хилийтар промышленноста, гIишлош хьалъяра, юрта боахама дикагIа а керттерча деххаращта дукхагIа тIаIийбза а кулгалде. Парте лоархIамера гIулакхаш чакхллахьад планировани тоаеш, технически политинана централизаци еш, капиталыни гIишлош хьалъяра гIулакх нийсагIа яIаштIехьдоаккхаш, берригача экономически балха боарам лаххбеч.

Вай маркситско-ленински парте, социалистически революце парте, Iилмам ларда тIа лелабу шиъ берриге болх, Iалъамате боккхача революционни низо санна ду цо керда дуне хьалдеча, производство, Iилма, техника дегIаолаеча ше дер.

ХIанзарча хьалех эттара боккхагIча лоархIаме да капитальни вложенеи лоацца ца хана эттара дукхагIа экономически бохкат хьэша йиш хуулийтаи доля халкъа боахама прогрессивнагIа доля доакъош дукхагIа дегIадоаладелга. ХIанзарча хана мехка экономика дегIайоалаяра къьстта боккха лоархIам болаш я химически промышленность, хIана ьыча, юрта боахам а производства кхьдола доакъош а кхы IIахо а ялладара, халкъа хьал-торо тоаяра лоархIамера низ ба из. Химе, физике, биологе, математике гучаьянна кердагIарча говзалашца Iалъамате гIишлоний сийлахь йиш хулийт общества хIама хьаяхьаташ доля низаш дегIадоагIалгга. Iилманиен техниканен кораьь кердагIа йоьла говзалашн шерреи йиззан халкъа боахама юкъеяхьарга хьежжа хургда дукхача хьале коммунизма материально-технически база тоояме хьаяр.

Iилмаи-техническа прогресс, вай-мехкарча а доазол дехьарча а укх тIехьхьарча шерашкарча опыто тIа-тIа дукхагIа хьаълл совьювдаи йоьла химически индустре торонаш, лаххбу общества хIама хьяхколлаш доля низаш дегIадоалаяра дьакъера цуи лоархIам. Халкъа боахам дегIаболабара дьакъе хIанз укх сахьате химически промышленность хьалхарча плане оттаю химически материалаш юкъейоалларо материальни производства керттерча доакъошка дикалгахьа яэа оялан Пара хувцамаш деш хиларах. Цу хувцамаша торо хуулийт арахецаш йола продукци алсамъяккхх, из дикагIа химически удобренеш, бальцоевIаш лораеш йолл химически средствааш, дIаювш дьяьтах хьаТIаювлача хIамашта а хьайбашта а эша кхьйола химически продукташ тIоагIга алсамйоахьаргIйолаш. Минеральни удобренеш — уж юрта боахам айбара лардий ларда я. Уж — дуккха юкъейоалларо ниъ хьабелла юртбохама производство интенсивно деллера. Мехка кхачан продукташ а промышленноста белзал а кхоачамболаш хургIобелаш кхашкара хьувкъамаши хьайбай продуктинность лаккъара эца йиш мел йолл пайда хьаэца беза химе боккхача низах.

Кхачан промышленноста технологни экономикаи боарам лакхбара Iалъамате йоккхий тороиаш хьаелл химе, дохкха новкъостал ду медицина дегIайоалаяра. Дукха а лоархIамера дешаш къоастделга тIадожаш я IIамта хими оалаш йола хими, цIенашта терно е ези цуи а.

Химически индустри сихха дегIайоалаяро ишшта торо хуллйт, искусственни хьоасий, телаташта меттел дIауха хIамаш, пластически массаш, синтетически пленкаш, кхыйола материалаш дуккагIа хьаяра чотах а технически культурай хьувкъамаш лаккъарей хьайбай боахамаш дегIадоладеларен чотах а барзкъашша, кога гIирсашша, кхыча товарашша советски халкъ дикагIа Iалашдара проблема кхоастае а.

Ева-йоккхачу индустри гIишлоп хьалъярен дьакъа технически прогресс яра йоккхий тороиаш хьаелл химически промышленносто. Техника дегIайолаяра дьакъе боккха гIа хьалхашкахьа баккхар да полимерни материалаш юкъейолаларо, цо тоа а сих а ио технологически процессаш, новкъостал ду машинийн оборудованеи дизструкцеш тоояра, продукци дикагIа хIлийтара, дунга дIадолар чухнаъка дакххара, Iалашду къьстгара овсарле дегIайоагIилгга. Гlишлонашкеи гIишлоний материалаи еча промышленностен хIме продукташа дIалоаделга хотитагIча къежжа хургда, дукхача хьале, гIишлоний балхашта дIаъо индустриализаци яр, гIишлоаш хьалъяра ханаш лоацъяр, царга дIадолар чухиъка дакххар. Бокхха паччахьалкхен лоархIам болаш гIулакх да химена гучаьяна кердагIарга говзалаш еза-йоккхача промышленностан гIишлош яраи юкъеяхьар.

Халкъа боахама химнзаши яра юкъедоагIаш да промышленноста кхыча доакъошца ра химически процессаш тоаелга а, масалз, мехкахьатъенен хьунен переработка яра, Iаьржен бос болен металлаш, кизгаш, цIи новкъа ца хуэаш бола хIамаш, полупроводникаш, дукхха кхыйола материалаш хьаяра процессаш.

Химически промышленность дIаъо а низ болаш айяра мел эшар долаш я Советски Союз. КПСС ЦК майски (1958 шу) Пленума Социм кхоачаш а деш, советски халкъо йоккхача масштабе шеръяь хьалъе йолаьлй йоккха химн, хIанзлелха а дикка хIамаш карагIа а дьянад цунна.

Ева-йоккхача индустре пу дьакъе пхе шера хьожжаь капитальни вложенеш 5,3 миллиард сомага дIаьхьавчай, Советски Iьъьял эттача деиз хьалхагIа дIалаъача шовзткъе алт шера химн дегIайолаяярга дахийтар миссет, доадама хIама ца эшшаш, цаIи ахи 'хуз яь. Пхе шера боаи бе йолаеннай 35 заводи 260 совгIа йоккха химически производствои. Химически промышленноста керттерча фондех кхо дакъа дича царех шн дакъа семилетка шерашка хьалъяь заводаши цехашн я хIанз. Бедала эттара пайданагIа долча тайпай — мехьаъьттаца хьуъхачен Iаламанн газай, мехкидьтта чакхдьккхача йоахача продуктай кIийлен тIа химически продукци хьаю йоккхий керда промышленни центраш хьалъяй Башкире, Поволжье, Азербайджане, Сибагерiа, Украина малхбузехьарча областашка, Средни Азе республикашка. КПСС ЦК майски Пленум хиначул тIехьагIа 2,7-зза алсамъьяннай вай мехка хьаеш йола химически оборудования.

КПСС ЦК майски Пленума решенеи кхоачашъеш боккха политически организаторски болх лелабу партийни организацеша. Химически индустре предприятеи хьалъеча хьинаре дакъа лоац Ленински комсомоло. Болх беш йола производствоан шеръярен эргяяьха тоаярен дьакъе, керда химически предприятеш хьалъеллеи дар производственни мощностаи кIаравзелгеи сихъара дакъе маьхера пIийтIаяна дIайолъяьй дукххача химически заводаши гIишлоний организацеши полйтически. Из сийлаха керда гIулакх кхоххаьца дIалоаделъярга ба Тульски, Московски, Ленинградски, Горьковски, Лугански, Гродненски областей, Ставропольски края, мехка кхыча районий предприятешкарен гIишлошкарен болхлой, инженерааш, техниаш.

Керда мощностаи болу бе йолаялийтарах, болх беш йолча производствашта интенсификаци яра дьакъе предприятей коллективаша духха балхаш дарах торо хиниай арахецаш йола химически продукци пхе шера 89 процент алсамъяккха. Синтетически кIувнаши пластически массаши хьаелга 2,3-зза дегIаделга, химически хьоасий хьаделга — 1,9-зза, минеральни удобренеи хьаелга — 1,6-зза. Дикка алсамдьяннай синтетически каучук, автомобилий шинаш, серни кислота, кхыйола продукташ хьаелга. Цунах торо хиниай йIтача промышленносте, машинастроене, гIишлошкача, кхыча доакъошка химически материалаш дуккагIа

(ДIаходоар 2-ча оагIо тIа).

СССР Лаккехьарча Совета III сесси

16-ча декабре Гуйрийка Кремлаш дир: **И. П. Казанеца** (Донецки — Калинински хоржмага округ, Украинский ССР), **Т. Я. Киселева** (Полоцки хоржмага округ, Белорусски ССР), **М. С. Соломенцева,** (Карагандински — Кировски хоржмага округ, Казахский ССР).

Къамий Совете къамьалаш дир: **К. М. Герасимова** (Якутски городской хоржмага округ, РСФСР), **В. Ф. Промыслова** (Усть-Майски хоржмага округ, РСФСР).

* * *

Ший болх дIахо хьош я СССР Лаккехьарча Совета кхоаларIа сесси. 1964—1965 шерий халкъа боахама планий а шин шера Пачахьалкхен бюджето а хьакъехьа-да доклад ювш Союза Советен Къамий Советен къьст-къастача заседанешка. Палаташа аprl-арга заседанеи ю цкъа Кремлевски театрен тIаккха Кремлевски театрен Йоккхача залера.

ХIанзара сесси хул мехка халкъа боахама химизаци яра йоккха план тIаийача, дукха ха йоаццаш йистеньячача КПСС ЦК Пленумал тIехьагIа. Цхьаккха оратор вай Пленума решеня ше кхоачашъеш хилар ца лоаделга, партийни директивагIа чакхъъяра республике, крае, областе, предприяте, колхозе деи дола хIамаш ца дувцаш.

Дика аьлар делегата **С. Бегматовас.** Киргизе къьстгарагмхой цIорах цо ийса аьлар, дIаъо шоай торо лакхъар духьа, мехка экономика дегIайоалаяр духьа партеи правительстваи еш йола керда йоаяхо лоархI къьстгарагхоца Н. С. Хрущева КПСС ЦК Пленуме хьакхайсачча химически промышленность сихха дегIаЙоалаяра программах. Ишта хет. ишта кхетабу Пленума лоархIам эрсаша а украинаша а, казахаташ, эстонцаш, белорусаша а эрмалоша а — Советски мехка дерригача хIамаша.

Ладдугlа догдоагIаш да мехка тайп-тайпара районех, халкъа боахама тайп-тайпара доакъоех дувцаш доаца депутатий къамьалаш, хозяйст тIулакхаш тIоагIга дьаьрка хилар дагадехача. Депутат **А. Антонов** эрсий химе дьакъе йолча, мехка химически промышленносте къьнара центр йолча Ленинграда вижа да, депутат **Н. Мартынов** — хIмн хIанз а кагаш тIа оттаила мара ца еннача, айлайдола мара ца еннача Узбекистана викал. Ленинградеца хоамбир совнархоза предприятеша химически мехдавита газови продукци дукхха дукхагIа боахаярхилярах. Кхы тIа а мощностаи хургьа минеральни удобренеш хьаеш.

Керда хIамаш кIезига хургдаш Узбекски ССР-е а, Химгга йохийтаи йола капитальни вложенеш 1,3-зза дукхагIа хургьа семилетка пхе шера цунга дIадахийта хиначу ахчал. Республикеъхьаяь минеральни удобренеш дIаййна хIамаш лорацо средстваш тIа-тIа дукхагIа кхоачарьяь боамбн бувгIа кхашка.

Цхьабакъда, хими юрта боахам хинна а Iаш. Из я машиностроени а, ахача-эша хIамаш а. ЧоагIа уйла тIаоааш яр гIишлоп хьалъяра йоагIа, депутата **В. Промыслова** (Москва) йоалаяь факташ. Синтетически материалаш юкъе а ухийташ I миллионг 800 эзари квадратни метр жи техад укх чиге Главмоссторя оргаиизацеша. Цу гIулякхо пхи миллион сом хиллал лохбир гIишлош хьалъярга дIабоаз-мах, эзарш кубометраш толашагIа йола укх кхойир.

ЧоагIа уйла тIаяхийта дадугlа депутаташа Iилмахоша — химически процесса дукххх дешаш къеставделга тIадожадаь бараша деча къамьалашка. Азербайджана Илмай Академе президента **З. Халикова** ьлар хими дегIарга темпаша Iилмахошкара дIадех болх интенсивнегIа белга, Iилмай тохкамий боарам дикка лакхбелга, уж тохкамаш дьяьул тIехьагIа хьахиннаргаш сихъагIа промышленни производствена юкъехьолга. Iилмахочо лоархIамера ярхкарех цаI лоархI химически реакцеш хулча хана хьаяула химически низ, пайда луш йола коэффициент йоккхагIа а хургйолаш, электрически низага баккхар.

Бакъдар ьыча, химех дийца Iан депутаташ. Доккхал а деш юкъ берриге халкъа боахам дегIабар хьалъяш йола цифраш.

— 45 миллиард сом. Цу ахчан маьха лоархI ворхI шера планал совгIа йоаккхаш йола промышленни продукци.

— Шин шера химически промышленность дегIайоалаярга 4 миллиарда 849 миллиои сом капитальни вложеиеи хьожжаю паччахьалкхено.

— 52 миллион тонн минеральни удобреиеи кхоачарьяь юрта боахамга шин шерга.

— 8 миллиарди 3 миллиони пуит — 1964—1965 шерий планах эша лорхIача ялата боарам.

— 40 миллиард сом хургда 1965 шера къьстгамхошка мах боацаш хгоачаргдолча гIулакхашка дIадода ахча.

Шоаш къамьалаш деча хана цу цифрай цIерлаш хьаюр депутаташа. И. Кабина (Эстони), Н. Качалова (РСФСР), Р. Курбанова (Узбекистан), Г. Чоговазес (Грузи), С. Сабина (Молдави), В. Лобанка (Белоруси), Н. Романова (Армени), В. Бекасова (машиностроительни министр), С. Моисеева (Iилмай Академе вице-президент), кхычар. Цар дийцар цу цифраех бокъонца продукци хилийтара, дах дальначох коммунизма материально-технически база тоаеча лоархIамера звено хилара де дезар фуд.

Депутаташа сессе трибуна тIаэа министерствашгеи ведомствашгеи замечанеш ю, мах ьара предложенеш тел.

Сессе дахьа лоацаряца предложеиеи тел 1964—1965 шерий халкъа боахама план а Паччахьалкхен бюджет а тоагIъе, яхаш.

Кхоана ший болх дIахо бу сессе.

А. РОМАНОВ,
ТАСС-а спец. корр.

1963 ш. 17 декабрь.

ЦIАЯХАЙ ЧССР ПАРТИЙНО-ПРАВИТЕЛЬСТВЕННИ ДЕЛЕГАЦИ

17 декабре Москнера цIаяхай КПЧ ЦК президиума член а ЦК секретарь а вола Иржи Гендрих керте вола Чехословацки Социалистически Республика партийно-правительственни делегаци.

Внукоаски аэродроме делегаци нахьа йоаккхаш бар КПСС ЦК Президиума член, СССР Министрий Совета Председателя хьалхара заместитель А. Н. Косыгин, КПСС ЦК Президиума член, КПСС ЦК секретарь Н. В. Подгорный, КПСС ЦК Президиума член, РСФСР-а йолча КПСС ЦК Бюро председателя хьалхара заместитель А. П. Кириленко, КПСС ЦК секретарь Л. Ф. Ильичев, кхыбараш.

(ТАСС).

«БЕРИЙ ЛИТЕРАТУРА»

ИЗДАТЕЛЬСТВА БОЛХЛОЙ КОЛЛЕКТИВАГА

Деза ноиккстий!

Дер тIара дакъьала дувд аз шо Максим Горькс тIоагIга дахьа а лоацаш вIашагIьеллача «Берий литература» издательства 30 шу дизарца.

Къона тIехье коммунизма уйланна хьалкхеар — вай парте лоархIамегIарча деххарех цаI.

Шу дикача а сийлахьа а балгъ бокхъача лоархIаме хила деза да арахецара шун коллективо ший низаш, таланг, говзал дIа а луш, берашта арахецаш дола советски литературе.

Тхъаь итт шера цаIи ахи миллиард совгIа экземпляр тираж а йолаш 12 озар сонгIа книжка арахийнад издательства.

Писателий, художникий, издателий, полиграфистий кхъьегамца вай мехка берашта хьалъьа къонача дешархой духовни сибат хьаяхолаш, цIенача дегаца патриотаи бараш, бокъонца бола иитернационалистан-ленинцаш ххебеш дола сийрда а безаме а литература.

Берий литературе сийлахьа дехкар — бераш а къона бараш я говзалашца безам хургболаш, деналерча гIулакхашка кхача гIертторгболаш, кхъьегарм дукха безаргболаш, коммунистически обществе сага марлыни дика оамалаш йоахкарйолаш хьалкхебар.

ЦIоагIга дов сона шоай доккхача а сийлахьа а гIулакха тIехьоаш керда толамаш дахар.

Н. ХРУЩЕВ.

1963 шера 16 декабрь.

Донецки область. Енакиевски металлургически заводе хьалъеш латтача домени пишка лоархIамера дакъа чакхдьяьнад. Сурта тIа хьаъеяха керда агрегат къьстта стенда тIа цхьанаяьа юстаро хьавIашагIа а елла, хьатIаенай массеех кIира хьалхарча пишка ларда тIа.

4 сахьата 21,5 метр ниъ баь йола домна массеех эзар тонн еза хилира белгалйолаш я Енакиевски домнашта юкъе.

С. Гандельмаца сурт, ТАСС фотохроника.

ХИМИЧЕСКИ ПРОМЫШЛЕННОСТЬ СИХХА ДЕГІАЙОАЛАЯР—ЮРТБОАХАМА ПРОИЗВОДСТВО АЙЯРЕЙ ХАЛКЪА ТОРО ТОАЯРЕЙ ЛОАРХІАМЕРА ХЬАЛ

НОВКЪОСТА Н. С. ХРУЩЕВА ДОКЛАДАХ БЕРРИГАШ РАЬЗА А БОЛАШ 1963-ча ШЕРА 13-ча ДЕКАБРЕ БАЬ КПСС ЦК ПЛЕНУМА СОЦАМ

(Йистедоалар. Долалур 1-ча оагІо тІа).

юкъейолаце. Промышленностеи юрта бозаҳ-мен химически продукташ юкъейолаярца тьеше кеца ков миллиард сом гаррга ахча кходе йиш лургьа.

Цунца цхьана КПСС ЦК Пленумо белгалду, дуккхача партийни, советски, боахама органаша химически промышленность дегІайоалаяра йолча торонех бизза пайда эцяра таьна хилар. Химически промышленноста керда предприятеи кхьалъяра а болаш яраша реконструкци яра а да дІайийача капитальни вложений цхьадолча дакъех пайда йийбабаи. ВІалла ла йиш а йоацаш шортта лел цхьайола химически предприятеи хьалъяра (гулахх, техьайоах керда хьалъяеи реконструкци ьЬеи заводий а производтвай а проектни мощностаи карарзяра канаш, цІенхаштта кхоачамбоаяраш ца проектирвани еча. Химически машиностроени тІехьаюс списа дегІайоагІаш латтача химически промышленносто дІадехарей. ЦхьаЬола мотгташ и цхьаъка химически производствай продукце дикал шоашкара хьаехьача тайпара йоацаш. ЦхьаЬола партийни организацеш, халкъа боахама советаш, лоарХІамегІарех хьалхарча регІаиерен гІулакх а лоарХІаш, хадданза хьакаш химе гІишлошкеи болх беш йолча предприятей балхареи.

Коммунизм хьалъяра хьаттан кхоачаце дезаига а хоиц, КПСС ЦК Пленумо диказ дагрдоацаш лоарХІ партен халкъен терказм химически индустрин спутка дегІайоалаяра, химена карагІдаьнкарех халкъа боахаме технически прогресс яра шерра пайда эцяра, юрта боахама продукташ халкъо леладу товараш дІаХо дуккагІа дахара тІебІар-забеларца.

ХьатІадоагІача ворХІ шера химически промышленность дегІайоалаяра дукха капиталовлажененош хьожаю. Халкъа боахама из лоарХІамера дакъа дегІадоалалара программа кхоачашбо дІадехкрда промышленноста, гІишлошей, транспорта, юрта боахама болхлой, ІЬлмаи техники деятелей дерриг низаш оарнагІдоахирга, кхоачамехи торонехи кхстамца пайда эцилга.

Цунца дувзаденна боарам боацаш чІоагІа лаккху къхьаязгамхой творчески инициатива дегІайоалаеча, — ІЬлмаиен хьалха латтача опытан керда карагІдаьнна хІамаш халкъа боахама кхоъкхьалъяра гІулакх лоарзагІа дахьиен сихха доацаши мел леладеш доза гІулахкаш ловрдоаца хьалаш оттаделча, партийно-парчахьалкхенни общественни тІехьожаи чІоагІбеча, хими дегІайоалаяра парчахьалкхен планаш кхоачашбора бола хьакъегамой бекаттъ-хкам лакхбечара партийни, профсоюзни, комсомольски организацеи лоарХІам.

Низ бола химически промышленность хьяро вай мехка йоккха экономически эффект лургьа. ДІалохийача химеца хьалулна пайдаиига диллина химеца ийбаи йиш болаш цхьаккха а дакъа дан промышленносте. ВорХІ шера хими дегІайоалаярга дІабахийтача берригача мьхьо бизза ше юхаметтаза-бараг соsrга, бокхха, дуккха миллиардш сомаш пайда а лургба. Цо новкъостаи дергза партие Программо оттадь дехкарш толаме кхоачашдора.

КПСС ЦК Пленумо **Соцам бу:**

1. Новкъоста Н. С. Хрущева доклада тІа хьахьекха хьатІадоагІача ворхІ шера (1964—1970 шш.) дІаХо химически промышленность дегІайоалаяра программа могае. Кхоачашъяра уях юртгарча хана партен халкъен низаш тІедерзадина дергдоацаи йола из программа чакхбоаккхилга лоарХІамегІара партийни паччахьалкхен дехкар ларгІа.

СССР Госплана, союзни республикаи Министерстваи Советаита тІадилала 1970 шера уях бовармашка кхоачаш производство дакъхьелга халкъа боахама кхиъка доакъошка а хьожае.

2. ЦК Пленумо лоарХІ, эггара халкъарча аргІанна химе йоккхийча торонех **юртбоахама производство дІаХо дегІайоалаяра** а мехка шортта продоволъство хилийтара а пайда эца безаш лидар.

Союзни республикаи Комитарей ЦК-ваи Министрай Советаш, партие крайкомаша обкомаши, производственни колхозно-совхозни управленей партюмаш, ту управленей начальникаш, юртгашка хьалхенача партийни организацеи дехкарийла а юрта боахама химически механизацин яра, юргизаши мелморашш дегІайоалаяра, хІаЬта йштта биологически ІЬлмана карагІдьнинарех пайда дикагІа эцара а ларда тІа ерригача юртбоахама культуразй хьувкъаеи хьайбай продуктиностьи дикка лаклхьаеи вІаШтІехьалкхен.

Уьх гаргІагча шерашка ялат 5 — 7 миллиард пуят духхагІа доакххулга, вешта аьЬа дерриг доакккаш дола ялат 1970 шера 14 — 16 миллиард пунтага дІакхоачаделга эгтара саготаш доа лекхар ларХІа. Ялат иззаи духхагІа дакхкаро торо хулийтарча эцяча ялатийде мокк-бозза ІЬлмийбе, паччахьалкхен кхоачамаш духхагІа хилийта, эшшача боарамеи дулх, шуре, юрта боахама кхиЬола продукташ яха.

СССР Министрай Совето, союзни республикаи компанрей ЦК-ашеи Министрай Советташеи де дезаш да хими дегІайоареи йолаш йолча удобреней лоарХІам а беш, юртбоахама продукташ яхареи кийчъярен боарам оттабелга, хІара республико ялат, технически культураш, коартолаш, бьша даараш, дулх, шуре, кхьйола продукташ кийчъяра ерригсоюзни фонло мел дакъа лоац къоаста а деш.

ЦК Пленумо СССР Министрай Совета, ВСНХ-ана, СССР Госплана, СССР Госстроя-на, союзни республикаи Министрай Советашта тІадула, юртбоахама продукци биззя ІЬлашъярн духхагІа эцяра таьна хилар. Химически промышленноста керда предприятеи хьалъяра а йолаш яраштта реконструкци яра а да дІайийача капитальни вложений цхьадолча дакъех пайда йийбабаи. ВІалла ла йиш а йоацаш шортта лел цхьайола химически предприятеи хьалъяра (гулахх, техьайоах керда хьалъяеи реконструкци ьЬеи заводий а производтвай а проектни мощностаи карарзяра канаш, цІенхаштта кхоачамбоаяраш ца проектирвани еча. Химически машиностроени тІехьаюс списа дегІайоагІаш латтача химически промышленносто дІадехарей. ЦхьаЬола мотгташ и цхьаъка

СССР Лаккехьарча Совета III сесси

Республика къахьегамхоша къоабалъю Пленума Программа!

* * *

СССР ХАЛКЪА БОАХАМ 1964—1965 ШЕРАШКА ДЕГІАБОАЛАБАРА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПЛАНАХ

СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТА ПРЕДСЕДАТЕЛА ЗАМЕСТИТЕЛА. СССР ГОСПЛАНА ПРЕДСЕДАТЕЛА П. Ф. ЛОМАКО ДОКЛАД

Лаккехьарча Совете юьвл хьалхашка енача 1964—1965 шера халкъа боахам дегІабоалабара Паччахьалкхен плана проекта юкъеЙнъай халкъа боахама химизаци ярах йола КПСС ЦК декабрьски Пленума решенеш кхоачашъяра заданеши уж чакхъяхара де дезарашш, белгалбаьб цу дерригача халкъа юкъарча доккха маІан долча гІулакха хІара союзни республика, предприяте, гІишдон доарХІами цар дІадоаца моттиги, йоах П. Ф. Ломако.

Докладчика лаьрхІа ювл уж шера СССР халкъа боахам дегІабоалабара итоган. Промышленни производства шера план 102 процент кхоачашъяй. Планах 51 процент лийрхІача метте, 58 процент алсамъярга семидетхьа ДІадахача пхе шера промышленноста ергара валови продукци. ЛийрхІачул 37 миллиарда сома маьха промышленни продукци духхагІа кхоачаръя халкъа боахама. Цхьабакъа, толамаш кхы а доккхагІа хургдар нагахьа санна планах йола заданеш ергІара предприятена кхоачашъяьларе.

Дикка толамаш дьхьад юрта боахамерча кхъеларам х о ш а, цхьабакъа, мехка керттерча юртбоахама райбашкха дІадохача Іай шелла чІогІа Іен аьхий йоккхо йоккаЛа оттар баьйи долаш ялаташ дика хьувькъанар. Цудухьа кхоачашъяьш ялат, шекара свекла, кхы а цхьаьпа юртбоахама культураш эцара плаи. Къахьегамхоша совьчагІа хьдо кхоачарйбоалаш, ялат духхагІа хкомбеш ДІадахийтараш цун ресурсаш алсамъяраш де дезар дьхьад партеи правительстваи.

Капитальни гІишлош хьалхара, наха чуЇе цІеноШ хьалдара, халкъа образование, куЛтура, унахЦено доряяра дешаш диззд дика хьахьекъар доклада гІа. ВорхІ шера хена лийрхІачул духхагІа акча уж ДІадахача пхе шера хьалийад ца паччахьалкхено социально-культурни гІулакхашш теи Іиманнеи, рознични товарооборота боарам алсамбалар хьахьекъаш йола цифраш йийцар.

1964—1965 шерашка СССР халкъа боахам дегІабоалабара планированне керда пранципаш ларде а лаьца кийчьаьча доарХІамегІарча деххарашш керттера лоетамаштен хетаЛь дар доклада доккха дакъа.

Кхоачаше дерхІ ер дехкараш;

— дуккагІа хьале прогресивни доакъош дегІабоалаларга, эггара хьалхарча дрегІанна, химически промышленности цунна бувзам бола доакъошш а доалаДеш химически машиностроени, мехиадьтхан газовни промышленности, металлаьхкара химии, целлюлозно-кьлхата промышленность:

— производствана интенсификации яра, цун материально-технически база дІахо а чІоагІъярз, юртбоахама культуращ дикагІа хьувькъаярен хьайбай продуктивность лаккъярен ларда тІа а. Ъаьта ишта боамбаш алати алсамъяккхара ирригационни гІирсан шерларда а юрта боахам сихха дегІабоалабелгз;

— Іиманнеи техникаиен гучаьяина говзалаш шерра халкъа боахама юкъеъолата, производстваи специалиташ дегІабоалаеш, предприятейн гІишлошайн резервваех дикагІа найда эцилга, цун ларда тІа къахьегама овсарде мамогта лакъъдгта, продукци ДІадолар чухиаъа доаккхилгз, из дикагІа хуайтІатаг, цун ассортимент шерлургаг;

— халкъа вахара материальни культурнаи боарам ДІахо а лаккбелген бахача наха деш доа бытовой гІулакхаш тоаделарг.

Мехка халкъа боахама тайп-тайбара доакъош дегІаахар минта хургда дувнача хана, нов. Ломако аьлар, арахецаш йола промышленни продукци шин шера 17 процент совгІа дегІабоалагІарсьа, хІаьта, къаьстта аьлча химическиаш — 36 процент. Цу юкъаІа болх бе йолалургьа 82 химически предприятин производствои, хьалье йолаьЙ 37 керда завод. Сихха дегІабоалае дерхІ тІехь-тІехьа духхагІа химически промышленноста бедалий базаэовни промышленность.

Мехка дІахо а электрификаци ира, металлургически промышленность, машиностроени, хьуна, целлюлозно-кальхата, хьу чаххйоха, айга, кхачан промышленность лакхъара паччахьалкхено чІоагІа йоахо еш хилар хьахьокхаш долда бакъдаран кхувь доладе.

Коммунизм хьалъяра оплангарча дешаеч иХьа дош да, йоах дІахо П. Ф. Ломако, парте Центральни Комитето белгалдаьккха тайпара, бахача наха шортта кхачан продукташ а промышленноста юртбоахама безал а хургйолча боарамга дІакхочаеш сихха юртбоахама производство лаккъелга. Союзни республикаЙ прелложеени ларде а лаьца, 1964-ча шера дакхха дерхІаш дола дерригача ялат 10,2 миллиард пуит да, хІаьта 1965-ча шера — 10,6 миллиард пуит, вешта аьл ча ворхІ шера плана тІа оттабаьча боараме. Хьайбай продуктивность лаккъе а хьайбаш шоаш дебаде а дерхІ. Эггара доарХІамегІарчаерх деккар да хьайбай доакъарий база шерьгера. Шин шера юрта боахама яхийта лаьрхІаш дешара заведенешка деша баГІа нах. Шин шера кийчье лаьрхІад лаккера дешар йийца вьаьна 760 эзэри юкъера дешар дийца вьаьна 1 миллионн 200 эзэри специалист.

Кино, кепа йоазуь, радио, телевидени, кхыйола культурно-сердалон учреждеиеш, лорий дарбаш, физически культура, спорт, турнам дегІаар хьахьокхаш дола бакъдараш дооладу доклада тІа. Доклада тІа сийрдайох Советски мехка врахьарча экономически бувзамий проблеми.

Экономика дегІайо а д а я р а, халкъа хьал-торо тоаэра дуккха ахча хьожадарца цхьана, мохк тІемах лорабара гІулакх ыхы дІахо а чІоагІдара а эшшап доа ахча хьожадеш хилар хьагойт П. Ф. Ломако.

Союзни республикаЙ халкъа боахам дегІабоалабара дагаеш дика хьа а довзийта, П. Ф. Ломако дуни халкъа вахара материальни культурнии боарам лаккбара тІадерзадаь деш дола гІулакхаш. Шин шера 16 процент алсамъяккха дерхІ къаьмаи доход. Цо Іалашдергда нахата дІахоачача чІамай фондаш наьха доходаши алсамъялга. 1963-ча шера хиннарел лоадама хІама ца эшшап 5,5 миллион саг духхагІа гучаьхара нахи. Шин шера 12 процент тІахкетаргьа аланел фонд, семилетках лаьрхІачул тІехъяргьа из. Кіезига алапеп доагІаш болча наха луш дола алапеп эггара лохельара даРаш а бетта 40—45 сом хургдолаш а, тІаьта цунга хьежжа просвещене, унахЦено доряяра, культура, жилишно-коммунальни боахама, наха гІулакх дарца дувзадена дола ца кхыча доакъой боахлошта луш долча алапеЙ гІулакх ниЙсдергдолаш а ачча хеп. Инвалядашта телаш дола лохельара пенсеш а ишшта тІатохарздА. Кхы дІахо а дегІаЙоагІаргьа торговли обществени питаии. Кергда квартирашка гІоргна кхы а 15 миллион саг. ДуххагІа хургбда тайп-тайпарча дешара заведенешка деша баГІа нах. Шин шера кийчье лаьрхІад лаккера дешар йийца вьаьна 760 эзэри юкъера дешар дийца вьаьна 1 миллионн 200 эзэри специалист.

Кино, кепа йоазуь, радио, телевидени, кхыйола культурно-сердалон учреждеиеш, лорий дарбаш, физически культура, спорт, туриам дегІаар хьахьокхаш дола бакъдараш дооладу доклада тІа. Доклада тІа сийрдайох Советски мехка врахьарча экономически бувзамий проблеми.

Экономика дегІайо а д а я р а, халкъа хьал-торо тоаэра дуккха ахча хьожадарца цхьана, мохк тІемах лорабара гІулакх ыхы дІахо а чІоагІдара а эшшап доа ахча хьожадеш хилар хьагойт П. Ф. Ломако.

Къахьегама доккхий гІулакхаш карагІдуьв ухх тІехъхарча хана Грозничеи химзавода № 16 йолча коммунистически къахьегама цеха коллектина. КПСС ЦК декабрьски Пленума сийна тІаийца декхарашш кхоачашдеш вьржа хьа ца сошаи дІахо хьош и зеха бригадаш, сменаш. Ноябрь бетта валови продукци арахецара йолаи 104 процент кхоачашъе вІашІехьдьяннад цун, ХІаьта 11 бетта йолаЙ совгІа арахийца продукци бьаьи заяран. сома маьха п. Пленума сийна тІаийца декхар дар 9 декабрга кхачалехьа планаЙ совгІа 126 эзар сома продукци арахецаш ецаш. Йиллача хенал цхьа дІ хьалха шоай дош кхоачашдар къахьегамхоша.

Цхьа карагІдувлача дакъа гІулакхашта юкъе хьинаре дакъа лоаци из-завод боах бе йолаечча деиз шиГа къахьегаш а эггара хьалха коммунистически къахьегама ударника цІи йьккха а волча нов. Голов Николай Александровиць.

Ишшта дика къахьегаш на нефтяной институте заочно дешаш вола дикагІа иола аспирантни Сандов Музхитдин, сменца начальник нов. Костюченко Александр, лаборантка Матюшина Любовь, ишшта кхыбараш.

КПСС ЦК декабрьски Пленума решенеша дог гІоздьяькха тІа-тІа а хьинар совдохаш къахьегаш и ухх деношка установка кхаьчаш.

Д. АМАРОВ,

Сурта тІа: смена начальник Костюченко аппаратчика Сандов Музхитдина балхаза хьожаш ва.

И. Плиена сурт.

Кхоачашъяьй

Семилетка пхеагІча шера план хаиал хьалха кхоачашъя шера церрга коллективаси яхь а йоаржаяь хьинаре хьалыйгад уях шера крекинг-завода коллективо. Зеха дайнадаш цо хьийга къа: валови продукци арахецара шера план пхелагІча декабрера кхачалехьа тІайна социалистически дохкараш хаиал ши кІира хьалха 15-ча декабрен кхоачашъяьш цо.

Из боккха толам боаккхаи къьстта дика къахьйгад нов. Фролова кулгалдеча № 5 йолча коллективо хьажа коммунистически къахьегама сийлен цІи лелеача коллективо. Ерриесоюзни социалистически яхье хьалхара мотгиг яккхача ц коллективно валови продукци арахецара шера план 12 октябре кхоачашъяьй, хІаьта хьатІадоагІача шера чотах іаханаиа цо арахийца продукци эзарш тоннаи я. ЦК КПСС декабрьски Пленума решенеш дог гІоздьяькха продукци арахецара темпаш тІа-тІа лаккъеш къахьегаш ба уж. Къьстта дика къахьегаца белгалбаьина ва операторп Горячкин Юрий, воккхагІа волча оператор Кляков Андрей, ишшта кхыбараш.

Дика къахьйгад 16-ча ноябре валови продукци арахецара шера план кхоачашъяьна нов. Ревунов Андреи кулгалдеча № 15-16 йолча установка коллективо, цо продукци арахецара план кхоачашъяьна нов. Розенберга кулгалдеча № 11-12 йолча установка коллективо, нов. Новикова кулгалдеча № 7-8 йолча установка коллективо, ишшта кхыъар а.

Кергдача шера резервех бизза паЙда а эцаи хьа а дика-тІа къьстта дегІ хьежжа коллективо.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

3 миллион совгІа

Лоарх1аме гІишлоп материал я, етта кирпишк. Из хьаеш я Магіадбикерга кирпишкаш цо завод. Хьалха дІаяхача хана цу заводо арахийцача кирпишкашта юкъе шера дакъа кир ийслора. Оатаауьк хулар уж, сихй йокар. Цудухьа уях шера хьалхарча завода коллективно, 10 эзэр сома зе дир паччахьалкхена, къахьегама овсарде лоарх1а дохьелар. Цу гІулакха духха уйла еш ваццар завода директор нов. Мартыненко. Брак балхаюкъера дІайоаккхаргйола наькъаи дехаи боалхоша леладеарш вІалла терказ а дацар цо. Духхаха йоаццаи цу завода директорралла хьожавьеш коммунист Аушев Махьмада Исмаїал, масеехь шу да цо цу заводе болх бу, дика Ломаяй нов. Аушева завода экономика. Завода юкъарча собране дийцар завода марка сий лакха лоатталарах дола дош. Дуккха бохкха мах бола прелложенеш тийлар Р. Эрсеноевас. А. Шевцова, Д. Баркинхоевас, ишшта кхычар. Кирпишкаш йоттача пишкечу дІалу газ ишйсьяй, завода слесарааша тоайр технологически лини. Цу мероприятина торо хилайтар арахецача кирпишкий дикал лаккъеи духхагІа уж арахецеи. Хіаиз тайп-тайларча предприятешкара дукха заказаш ух заводе. Хиина зе дизза метта а оттадь плаи толамца кхоачашъеш я завода коллектив. Къахьегама овсарде 3,7 процент лаккъеиай, хІаьта арахецача продукцера дІабода мах 2 процент доклеиназ. ХІара сменах завода болхлоца арахец 30—32 эзар ета кирпишк, смена нормах артхеца езар 27 эзэр мара яи.

Къьстта дика къахьегаш ба заводе ин. Рималова, Р. Эрсенова, Е. Бейгереев, слесарь А. Шевцов, ишшта кхыбараш. Барт тайнача завода коллективо дош денпад шера план 25 декабре кхоачаш а еш, планаЛ совгІа 3 миллион етта кирпишк арахецаш.

В. ТАГУРОВ.

КЕРТТЕРДАР—КХОМБАР

Грозненски химически заводо арахецача феноларен спиртзеи дІабода мах вай мехка эггара лохаГІа бе, цох докхаал де деза вай республикеран къахьегамхоша. Уж къахьегама толамаш дика яЛашТехьлаьнаи завода коллективно хьинаре къаъьегарах. ЦІоагІа лоарх1аме гІулакх да дІахойодача хана кхы тІа а арахецача продукцера дІабода мах лохбар.

ХІара болхло, инженерно-технически болхло гІулакхера сар деккарийла ва цІ дальъе шийга дулар де. Ала дезаш да, гІоннаа болча материалий сведелвайи тоннага дІабода мах лохбара де мел деза балхаш дьл ялыяаи заводе ка коллектив. ГІоннаа болча материалашка дІабода мах кІезига ха хилларга хьежжа, завода арахецача продукцера дІабода мах лохаГІа хургба. Цу гІулакха духхха тевко еш бан №№ 31—118—152 йолчи кулгалюй профсоюза местни комитета коллективи.

Каст-каста доккхал деш дувц цеха начальника Н. Прохович, пеҳкома впезаместитель И. Абрйнеи план тІехъхоачашъяьй яхаш. Уж дика къахьегама хьожхамаш да ала йийи яи, пунга хьежжа арахецача продукцера дІабода мах лох ца лой. Масала, цеха коллективно бетта план шоозза тІехкоачашъяьяе арахийдача продукцера дІабода мах планах лаьрхІачул шоозза лаххата уул. Цудухьа планаЛ совгІа арахийдача продукце пайда ца лаш, из деа де доагІача кхысане хьлаьккхча фе, азота, кхыча гІоннаа материалий цар хьувмат ца дар да из.

Пайда ца эцаи къьстта духхха доацу азот. Из кІезигаТа дойтара хьожаш доаттабаш технологически цехий начальникашеи аппаратч и к а ш е и Шовшта эцачул духхагІа азот хьа а йийеш доаду цар. Къьстта духхха азот доаду №№ 131, 132, 133 и 135 йолча цехийи, кхыча цехийи коллективаша.

Духхал машинадьята продувка чрн № 16 йолча цехе цхьан компрессоро хьалоаккхар миссеп фо доаду. Цу гІулакха бехке бе аппаратчикаш.

Аххан замах №№ 15, 16, 17—18 йолча цехашка турбопроводаштеи аппараташтеи дика изоляци ца ярах тха цеха холодильни отделеие массеех килокалорий шелаз болю денпеи бусп. Тха цеха кулгалюха хеетабу лиан «Техкхоачашъераш», зеъьа доаду азот, фо, шелаз, арахецача продукцера дІабода мах лакхбалар лархІап цар.

Н. С. Хрущева доклада тІа, КПСС ЦК декабрьски Пленума решенеи тІа къьстта дикахха лоарх1ам бу экономически фактора. химически продукци йоаккхача дІабода къахьегамхоша. Производственно-техни чески хьожамаш дакъа доаттабеча къовсаме керттердар да из.

Д. ЛАВРОВ,
химически завода № 31 — 118 — 152 волча цеха отделение начальник.

ДИКАГІА ПАЙДА ЭЦА МИНЕРАЛЬНИ УДОБРЕНЕех

МЕХКА дикагІа долча боазамийн Іилма-тохкама учреждеиений опыто хьахьокх, гурахьа кІа ДІадувча лаьтта цхьа тоннн минеральни удобреии йиалача 2—2,5 тоннн ялат тІахеташ хилар.

Минеральни удобреиеш ницса ехкача хьувькам лаххбаца Іеш, хала ха эттача а ергІа культурашш дегІаяра новкъосташ а ду. Юртбоахама продукце дикал лаххъяра йола средство а я минеральни удобреи.

Цхьабакъа, хІанзалца кІезига ехкай минеральни удобреш республика колхозийн совхозийн кхашка. 1963 шера гурахьа яьаг ДІадийчача лаьтта цхьан гектара тІа лаьрхІа 12 килограмм марш ехканиг минеральни удобреиеш.

1963 шерраца республика боазамашта лора гурахьа ялат ДІадувча лаьтта йилла цхьан гектара тІа лаьрхІа 100 килограмм минеральни удобреи, из а лапара гурахьа ялат ДІадувча лаьтган 10-ча дьхьаяна мара.

Республика колхозашкеи совхозашкеи 1961 шера 7092 тоннн 1962 шера 9545 тоннн мара ца еннача метте ухх 1963 шера 5 декабрь тІаиохочаяш 28818 тоннн минеральни удобреш еиний юртбоахама культураш дІаЙоаьча лаьтта йилла. 1961 шера хиннарел лиалча духхагІа я уж. Гурахьа ялат ДІаделехьа кхаиика йиллай царех 3975 тоннн, хІаьта йодкормкана лаьрхІа — 1050 тоннн, ергІара а 14125 тоннн минеральни удобреи дІаиохийтаЙ 70147 гектар хуьлча лаьтта, е цхьан гектара тІа юккъера лаьрхІача цин центнер. Гурахьа дІайийначча культураштта чІоагІа подкормка ергІя декабрь, январь, февраль бетташка, хІаьта цул тІехьяьгІа кІиза подкормка ергІя из ка баккха доаладеннача хана.

Ше кхьаьча даллалца йолча хана чІоагІа кхача чуэцаш культура я гурахьа дуп кІа. Кхоачам балла кхача ца уьа гурахьа цо дахьаш дола дегІ лаьГІу, Іа халагІа доакхъ. хІаьта бІаьсти мела дегІадоагІа. Из бахьан долаш чІоагІа лоарх1ама да цунна гурахье з дика хьаиаш хиилйгар. Цу хана йиллача удобреие гурагІадоагІаи кхачанга Іалашдаь па Іеш, тІехьа тІайоагІача хана а цунна кхача лоаттабеш ухл, хІана ачча йшаш лаьтта кІоаргагІа Іоиу а яхе, оваьнка кхоач из цу хана.

Гурахьеи Іайи бьшоазІаша дІалуча кхачаи веществаех дикка лакъа, кІоргта лаьтта чуэцуь из. Азот кІезига долаш хул къьстта лаьттан тІера дакъа. Гурахьа дийна кІа бІаьстан іохьье тІадала доладелча лаьттапщера микробиологически балха чотах хьахуда азот кІезига Іоп. Цудухьа кІина азот тоъан цу хана, мела дегІадоагІа. Из бахьан долаш бІаьстан іохье еш йола подкормка чІоагІа пайдане я. Январь е февраль бетта тсгара-та тІа 100—150 килограмм аммичаи селитр йилла еэа кІи дийнача лаьтта. Вlаьсти еш йола подкормка ший ханиаьа е еэа, из ца дойи цох болаа пайда лохлу.

Зем баккъаро хьахьекхар, январьи февраьи бетташкара подкормка цхьатарра хилар. Тlакхка гурахьа кІа ДІадийначаа дерригача лаьтта цу бетташка азотни удобреие подкормка е еэа.

Нагахьа санна гурахьа ялат ДІадувча хана цхьа бахьан эта минеральни удобреии йилла еше, тlакхка из йилла еэа подкормка еча хана, шийца азотни удобреи а йолаш, гектара тІа уьх боарамах: аммичаи селитр 100 — 150 килограмм, суперфосфат 100 килограмм, хлористи кали 50 килограмм.

МИНЕРАЛЬНИ удобреиеех лертТІа пайда эпаьра теркам тІабахийта беза колхозийн совхозийн кулгалхоша а специалисташа а.

Нохч-ГІалгІай партпргазиза. це яттаГІа Іа конференце яьчь КПСС обкома отчетни докладе тІа итогаш яьй ДІадахача шин шера республика колхозашеи совхозашеи бьаьча балха. КПСС XXII-ча съездеи цуьи тІехьяьгІа химичаа Центральни Комитета Пленумийн решеиеи кхоачашъеш областной партийни организацие цхьалола толамаш дьхьад юрта боахама кулгалдеЛга тоадева а юртбоахама продукци духхагІа якхъаьча хьакъьстта а. Конференце бьаьча сонаьма тІа белгалдаьккхад, отчетни хана дукхха колхозашкеи совхозашкеи юртбоахама культураш хьувькъам лаххбалар. ДуккагІа лаьккхад валовой лаьрхІа чуэцаи ялат, шекара свекла, бьаьна дараш, кхыйола продукташ. Колхозашеи совхозашеи паччахьалкхенна ДІаденнад 11 миллиони 800 эзэри пуит ялат, вешта аьча планаЛ тІех 3,4 миллион пуит ялат.

Цунца пхьана партконференце белгалдаьккхар, дуккха-ча колхозашеи совхозашеи минеральни органически удобреиеех хьа беагІагІача тайпара тІа пайда иа эцаи хилар. Из бахьан долаш хІара шера къа хьа ви аьина кІезига хьувькъ юртбоахама культураш, къьстта Чоуч-Мартана, Шьала. Ножай-Юртара производственни управлеиеи колхозашеи совхозашеи хьажа ца ду тІехьаюсача управлеиеи колхозийн совхозийн кхачаи ца гурахьа кІа ДІаделе хьалха ергІара мала удобреиеи ехкача. Урус-Мартана управлеие планах 6 эзэр гектар йолчи 2890 гектара тІа, е планах 48 процент, Шьала — планах 8 эзэр гектар йолча 2353 гектар, е планах 29 процент. хІаьта Ножай-Юрта производственни управлеие колхозашеи совхозашеи цхьанна а гектара тІа удобреиеи ехкаш. ХІаьта гурахьа ший ханнаьча йиллача минеральни удобреиех газотин, фосфорни, калийни удобреиех) эггара чІоагІагІа пайда боал, хІаьта гурахьа дуьа чІа хьуьхьдара минеральни удобреиех пайда эцара керттера гІулакх а да из. Цхьабакъа ялат ДІалийначча тІехьяьгІа а цу управлеией боазамаша декабрь бутт тІахкачаиача йолча хана кІезига минеральни удобреиеш ехкай кхаьчь. Масала, ножайюртахоша 60 гектара тІа мара подкормка яьяш. ХІара гектара тІа юккъера лаьхьІача 1,5 центнер коллаш. Шоашка хьахьаьчача минеральни удобреиеех 9 процентах мара пайда эйлаьна.

РЕСПУБЛИКА колхозийн совхозийн къахьегамхоша хьалхашка областной партийни конференце лекъар оттаьяь 1964 шера валовой лаьрхІа 29,7 миллион пуитал кІезигагІа лоаиаш ялат дикахха, аьина, хІаьта тІехьа ГІадоагІача шерашка 50 миллион пуитара хоачаш ялат дикахха а. Цунца минеральни удобреиеш яхкарах тІахкета деза 3 миллион пуит гурахьа дуьа кІа а ла. Белгалдаьккхаи да, 1964 шера республике бахача шоай коартолашеи баьиа даярашеи Іалашбергхилар, хІаьта ишша шекара свеклаи кхыйола юртбоахама продукташ духхагІа йоахлура з.

Республика колхозхойн совхозий боллхойн декхарийла бе ялати кхыйола юртбоахама культуращи моллагІа ха отгарах тешшаме хьувькъаяра тІехьа хьадда кхосам лоаттабе, цу гІулакха минеральни органически удобреиеех. хІаьта ишша хиЙ дехкача лаьттаех пайда эца.

КПСС ЦК декабрьски Пленума решенеша, «ІІІаХо а химически промышленноста дегІабоалаярки химически продуктех з материалех з халкъа бохкаме шерагІа пайда эцарахьн новкъосташ Н. С. Хрущева яьча докладо хиинзаие ниъьхьа е яьаж, ІЬюртбоахама хана воай лаьрхІа 29,7 миллион пуитал кІезигагІа лоаиаш ялат дикахха, аьина, хІаьта тІехьа ГІадоагІача шерашка 50 миллион пуитара хоачаш ялат дикахха а. Цунца минеральни удобреиеш яхкарах тІахкета деза 3 миллион пуит гурахьа дуь кІа а ла. Белгалдаьккхаи да, 1964 шера республике бахача шоай коартолашеи баьиа даярашеи Іалашбергхилар, хІаьта ишша шекара свеклаи кхыйола юртбоахама продукташ духхагІа йоахлура з.

Х. АРСАНУКАЕВ,
Нохч-ГІалгІай АССР юртбоахама продукташ яхарен кийчьарен Министерстна вокхагІа вола агроном.

СЕРДАЛО
3-ГІа оагІ., 19 декабрь 1963 шу.

1964—1965 ШЕРАШКАРЧА СССР ПАЧЧАХЬАЛКХЕН БЮДЖЕТАХИ 1962-ча ШЕРАРА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН БЮДЖЕТ КХОАЧАШЪЯРАХИ

СССР ФИНАНСАЙ МИНИСТРА В. Ф. ГАРБУЗОВА ДОКЛАД

1963-ча шерара Паччахьалкхен бюджет доходаи расходеи 1,8 миллион сом тІех а йолаи кхоачашъергхилараи депутаташка хоам а бьь. докладчика цІеидьь Іалашйдар 1964—1965 шерашкара бюджет. Бюджетах хьожаелаи дола ахча, аьлар цо, эггара лъа тха дІадохийт химически промышленноста, къьстта а минеральни удобреиеи хьажа приоритет Іалашъярга, юрта боахам сихха дегІабоалабара. Иилманнеи техникаиен гучаьяина говзалаш халкъа боахама массе дьхьабе шерра юкъейоьлаярга, халкъа вахара боарам дІахо а лаккбаргеи ялча бат тоаярген.

СССР бюджет ухх боараме хьалхашка ера финансай министерра, металлургически промышленность, машиностроени, хьуна, целлюлозно-кальхата, хьу чаххйоха, айга, кхачан промышленность лакхъара паччахьалкхено чІоагІа йоахо еш хилар хьахьокхаш долда бакъдаран кхувь доладе.

Коммунизм хьалъяра оплангарча дешаеч иХьа дош да, йоах дІахо П. Ф. Ломако, парте Центральни Комитето белгалдаьккха тайпара, бахача наха шортта кхачан продукташ а промышленноста юртбоахама безал а хургйолча боарамга дІакхочаеш сихха юртбоахама производство лаккъелга. Союзни республикаЙ прелложеени ларде а лаьца, 1964-ча шера дакхха дерхІаш дола дерригача ялат 10,2 миллиард пуит да, хІаьта 1965-ча шера — 10,6 миллиард пуит, вешта аьл ча ворхІ шера плана тІа оттабаьча боараме. Хьайбай продуктивность лаккъе а хьайбаш шоаш дебаде а дерхІ. Эггара доарХІамегІарчаерх деккар да хьайбай доакъарий база шерьгера. Шин шера юрта боахама яхийта лаьрхІаш дешара заведенешка деша баГІа нах. Шин шера кийчье лаьрхІад лаккера дешар йийца вьаьна 760 эзэри юкъера дешар дийца вьаьна 1 миллионн 200 эзэри специалист.

Кино, кепа йоазуь, радио, телевидени, кхыйола культурно-сердалон учреждеиеш, лорий дарбаш, физически культура, спорт, туриам дегІаар хьахьокхаш дола бакъдараш дооладу доклада тІа. Доклада тІа сийрдайох Советски мехка врахьарча экономически бувзамий проблеми.

Экономика дегІайо а д а я р а, халкъа хьал-торо тоаэра дуккха ахча хьожадарца цхьана, мохк тІемах лорабара гІулакх ыхы дІахо а чІоагІдара а эшшап доа ахча хьожадеш хилар хьагойт П. Ф. Ломако.

Ладийгаха докладий хьакъеха пренеш йолаелар сесее.

Редактор Ш. Ш. Ахмадов.

СССР ІАЛЬМАТЕ ЙОККХА МАШАРА ПРОГРАММА

КПСС ЦК ПЛЕНУМА ИТОГех ДОАЗОЛ ДЕХЬА ЯЗДЕРАШ

ХІаиз я дунен общественно-сто духхагІа ювцарашт КПСС ЦК декабрьски Пленума итоган я. Статьаш тІа, комментареш тІа, доазол дехьара ухача хоамаш тІа кепа йоазоно белгалдоах КПСС ЦК Пленумо Советски мехха хиям — экономика эттара прогрессивни-до ола цхьа дакъа — дегІайолаяра программа. Іалальмате йоккха программа оттаяй, яхаш.

ПРАГА. Чехословацки газеташа, радио, телевиденне белгалдоах, Советски Союза Коммунистически парте эттара хьалхарча планс оттаяй берригача советски народа боахама хиимизаш яра Іалальмате йоккха программа, яхаш. ДІахо долхача дуккхача шерашка хургІола Советски Союзера технически политика белгалъяй КПСС ЦК Пленумо, цуьн решенеша. Из — халхъа хьал-торо дІаса а тоаяра демински парте лерргаІа дІахьош бола ниК.

Н. С. Хрущева докладех КПСС ЦК Пленумо тІаийача Союзана шерра изложенин кепа а тохаш «Руде право» яхача газето керте язду: «Коммунизм хьалъяра Іалальмате боккха лоархІам ба химиК». Берригача парте, еррига-чу чахкъалкхен лоархІамегІара деккар а лаьрхІа хьалхашка оттаздаьл Советски Союзе химически индустри дІахо а айяра тІулаяк, яхаш белгалдоах, газеташ.

СОФИЯ. «Машаре пархІатой бахьанне», «ВІашІ тІулахкаш а лелдеш машаре дахар — цаІ мара боаца ийбеникъ», «Химе Іалальмате йоккхий горонаш хьаьдна» ту-тайпара кертайоазонаш а долат араяьхай «Работническо дело», «Народна младеж» яхача болгарски газеташа ЮССР ЦК Пленума балха итогашта хетаяь статьаш, материалаш, доазол дехьа яздераш.

Дунен тІарча цхьанна мехка йоазонза йолча темпашца дегІаухарчь укх гарггарча 7 шера советски химически промышленность, яхаш белгалдоах «Работническо дело» яхача газето.

Советски Союза Коммунистически партен Советски правительствон мел тІоагІа тІаийИрза кхоачашну ЮССР Программо хьалхашца, оттаздаь коммунизма материально-технически база хьаяра дахьера сийлахь - доккхий декхарап дика хьахьоях КПСС ЦК Пленумо, яхаш белгалдоах газето.

Йоккхача химе планашца прогрессивни адамашта къаьгга дика бІаргагу советски халкъ, еррига-чаьна социалистически система халкъаш машар бекаш хилар, яхаш керттІа доах «Народна младеж» яхача газето. Болгарски халкъо, йоаз газето дІахо, тІоагІа къоьбалъеш тІаийпар КПСС ЦК Пленума решенеш, йоккхача химе толамех доккха берригача дагІоолаш лерхІ ю дунен ст-циалистически система тІоагІъяра дахьь керта юкъара тІулахка.

ВАРШАВА. «Йоккхача химе штурм». «Химически промышленность дегІайолаяра программа кхоачашъяр — лоархІамегІара парте а паччахьалххен а декхар», «Советски химически промышленность дІахо дегІайолаяра программа», «Партен халкъен низаш — химми дегІайолаяра» — ШУ тайпара кертайоазонаш а долаш, дикагІа бІарг тІаоттабергболча моттигашка кепа теха ораньскай польски газеташа КПСС ЦК Пленума Сесина цкерра изложенин.

БЕЛГРАД. Хьалха боахама ца, цуьн прогрессива, языка вахара боарамца эттара чІоагІагІча тайпара бувзам болаш я химиК: цу бувзам тІара хьажа везаш я КПСС ЦК Пленумо хьалхашка оттаяь. Советски Союзе химически промышленность дегІайолаяра программа, яхаш язду «Борба» яхача газето.

Советски Союзе бахача наьха хьал-торо тоаяра Советски правительствах КПСС-ран йола йоахо алхха коммунизма материально-технически база хьаяра йоакхо елга хинна ца Іеш, коммунизм лелински хьегапра йоккха исторически ганз юкъеъхьар а дІаиз, белгалдоах газето. Из, язду «Борба» дІахо, коммунистически болама хинна ца Іешдеррагача дуненна а Іалальмате боккха лоархІам болаш хІама ла.

ДЕЛИ. Химически промышленность дегІайолаяра Іалальмате йоккха программа могаяьй КПСС ЦК Пленумо, яхаш дикагІа бІарг тІаоттарбболча моттигашка хоамаш ду центральни индийски газеташа. Пленум чакхйоалдаьл Н. С. Хрущева дахьа къамьальнаца цхьаьйола моттигаш кепа теха араяьхай газеташа, Геразщарча Нящапеа тІулаяк деш бола нах кІезигбарен оборонна еш йола расходанш чухнаьха яхареп дешага хьажа лерхІап Советски правительство хилар белгал а доахьш.

Герлех ка ентигеп цІераш лоазарап деттера агрессорана дитача бакъъяьха хилар дІахкайкадеш а, хІаьта ишшта «магаяьха санна США агрессивни империалистически «позиращ дуьнех лаьте. Куба гадохкъяраш боаш юсарг ца хиларъ а кертагІа доаккхаш Н. С. Хрущева аьлнар белгалдоах газеташа.

ЛОНДОН. «Дунен халкъашта юкъера кхоккхам кІельбалаш-ложаш меа йолча нявьлог хьоасташ хоамаш да Москвера ухарап». Цу деташца дІайолаю «Дейли экспресс» яхача газето КПСС Центральни Комитета Пленум язеп йоалаш хиннача заседание Н. С. Хрущева дахьа къамьала хетаяь йола ший редакционни статья тІа «Дейли уоркер» яхача газето. ТІема расходаш кІазнІче а Малайзера, Аденера, дунен кхьча райончашка ший бІу дІабига а беза Англе, яхаш белгалдоах газето.

(ТАСС).

Сенга дода американски новкъостал?

ВАШИНГТОН, 17 декабрь. (ТАСС). США президента Ліндон Джонсона селхан кулг яздаьл «1963 шера кхьча мехкашта дечи новкъостала хьакъъкарча законаш».

«Цу закоио оттаяь экономически тІемеи новкъостала программа, — аьлар цунна кулг яздеча хана президента Джонсона, эшаш я ВІашІгІкхиЙтача Штатайи пархІатача дунен хьерамзленна».

Цу цхьан ханна раьза воацаш къамаьл дир президента Джонсона, кхьча мехкашта новкъостал дара правительства хьожадаш хиина яхча конгресс дакъа кІезигларах. Цу хана цо духхьал хьадовзяйтар из новкъостал шоаш хьожадарца США лерхІараш. «Коммунизм дІаяржара духхьала латтиига а пархІато тІоагІагІча новкъостал дечи а алхха къамъальнаца леладе йиш йолаш дац зай», — аьлар Джонсона. Кхьча мехкашта дец долча новкъостала дІахийча ахча мелла дьь а дІахо кІезигбарг, белгалдьяккхар цо, «мелаеп тІехьашка девлареп политика» хургьеп.

ООН-а КЕРДА ЧЛЕНАШ

НЬЮ - ЙОРК, 17 декабрь. (ТАСС). Селхан ООН-а Генеральни Ассамблеи массара раьза а волаш тІоагІийр Занзибари Кении ООН-а членалла дІаяца яьнна Кнерамзлен Совето енна рекомендацеш.

ООН чуйолча цІеношта хьалхашкарча флагашта юкъе урагІъяхар кердача шин африкански паччахьалххен къамий байракхаш.

ЛЕНИНГРАД. Малоземорбіар боккхача деззала юкъе халахетар эттар, религиозни фанатикаш бапптисташ йолча нанаси нашна мара Д. В. Микрюкзвези харцаьхарча нашъка тІалостадир ялх бера вахар. Цар шоай берашка делаяйтанар пионерий галстух, ламазаш дайтар, уж «тешаме» хьалхъеьг а дІерташ. Школе берашта ховаш хиннача сайрдача, бакъдолча идеяшта духьал дына харц догмаш доахар сектанташа. Комсомольца Малоземорс Роберта безам хиланзар, е мага а маганзар дезала юкъе этта ГІулахкаш ла. Цо кхетабе шийча хьаийдар шийла іламагІа бола ший жежарийн йижарийн. Массане а терком йоаккон олга, духхьа да дотташІаша шоаш хьаллоашлга ховаш дола бераш дегІадоаГІаш, дешаш, шоай кхетамаш лаккдеш да. Царна хьадійлад ирязала долча дерриге нашъкаш.

Сурта тІа: Малоземорс Роберт ший жежаршеп йижаршеп. Аьрдехьара ахттехьа: Надя, Вера, Оля, Роберт, Маша, Павлик, Петя.

И. Баранова сурт.
ТАСС фотохроника.

ДЕЗА СОВГІАТ

Мичча хана № 6 йолча Старопромысловски библиотеке вахача книжкаш, журналаш, газеташ дешаш багІача нахах йиза хуо из. Книжкаш дешараша безаме а цар хьашташ кхоачашдеш а ба библиотека заведуюшн Григорьевская Тамара Яковлевнан библиотекарь Боброшева Роза Михайловнаи. Цкъа цу библиотеке хинна сар каст-каста цига ваха безам боагІаш хуо. Цудухьа ди тІехьа духхагІа хуо книжкаш дешараш. Масала, Дадахаева шера библиотеке книжкаш дешаш 1800 совгІа саг хиннав, хІаьта ужк шера книжкаш дешараш 2 эзар совгІа саг ва.

ЧІоагІа къаьхьег библиотекъа болхлошна къаьхьегамхой хьашташ кхоачашдера. Шоашка книжкаш дешараша яь заявка хан-хинна хьа кхоачашбо цар. Книжкаш дешараш дуккагІа хиларга хьежжа духхагІа хул библиотеке книжкаш. ДІадахаева шера 11 эзар совгІа книжка даьр цига, хІаьта ужк 13 эзарел совгІа да ужк.

ХІара саго шийна деза книжка хьаьхарга йиш йолаш вІашІехьбаккхаш цига болх. ХІара денна книжкаш дахьа вена 90 — 100 сар хул цига, хІаьта берашта книжкаш йидева дийнахь 150 — 200. Дезаш дерриге библиотеке. Книжкаш хержачарна атта хьажорждулярдлоаш латт полкаш тІа книжкаш. Вай мехка дахьа тІа къамий меттала дола книжкаш къаьст-къаьста латт. ИІаьхьий я берий книжкай тематика а. Царна юкъе я «Хьо вахарга коммунизме», «Къона пионер», «Фазлгаш», «Ленина хьайхьача бесса ваха», ишшта хІидараш а. Уж